

مسئولیت مدنی مدیر یا مدیران اماکن ورزشی در قبال تماشاگران

سهیل رواقی اردبیلی^۱
احمد یوسفی صادق‌قلو^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۹/۲۴ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۳/۰۲

چکیده

حوادث رخ داده در اماکن ورزشی ایران در سال‌های نه چندان دور، سبب بروز خسارات قابل توجه مالی و جانی به تماشاگران گردیده است. تماشاگران با این ذهنیت به این اماکن وارد می‌شوند که تامین امنیت و ایمنی آنان در خلال مسابقه اندیشیده شده باشد. در این مقاله ضمن بررسی مسئولیت‌های مدیر یا مدیران اماکن ورزشی به‌عنوان بخشی از مسئولین برگزاری مسابقات ورزشی در قبال تماشاگران، از بعد قانونی با در نظر گرفتن مسئولیت‌های غیرقراردادی مستنبط از قوانین مجازات اسلامی و مسئولیت مدنی مورد بررسی قرار می‌گیرد. هر چند به نظر می‌رسد تدوین قوانین خاص یا آیین نامه‌های متناسب با شرایط برگزاری هر مسابقه از بعد کاهش خسارات جانی یا مالی ناشی از قصور مدیر یا مدیران اماکن ورزشی در قبال تماشاگران، امری حیاتی و لازم می‌باشد. بالاخص اینکه قانون مسئولیت مدنی فعلی ایران مصوب سال ۱۳۳۹، متناسب با زمان حاضر که پیشرفت علوم و فنون در آن لحظه‌ای و متناسب با آن، قوانین جدید در حال تغییر، تکامل و شکل گرفتن هستند نمی‌باشد. در جهت تدوین این مقاله، گزارش‌ها، مستندات کارشناسی و پزشکی قانونی یا قضایی که دامنه و حدود قصور مدیر یا مدیران اماکن ورزشی که منجر به خسارت نسبت به تماشاگران گردیده بود به دلیل شخصی بودن حوادث یا پیشگیری از خدشه‌دار شدن وجدان جمعی یا حفظ نظم عمومی جامعه در دسترس قرار نداشت.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول):

Email: Soheil.ravaghi@srbiau.ac.ir

^۲ استادیار دانشکده حقوق الهیات و علوم سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

Email: ahmadyousefisdaghloo2021@iau-tnb.ac.ir

کلید واژه‌ها

اماکن ورزشی، خسارت، مدیر اماکن ورزشی، مسئولیت مدنی.

مقدمه

تجمع تماشاگران در اماکن ورزشی جهت مشاهده مسابقات ورزشی، آستان حوادثی می‌تواند باشد که سبب ایجاد مسئولیتی برای مدیر یا مدیران اماکن ورزشی در قبال ورزشکاران یا تماشاگران گردد. سالیانه در بیشتر کشورها بالاخص کشورهای آمریکای جنوبی گزارش‌هایی مبنی بر بروز حوادث ناشی از فرو ریختن استادیوم‌ها یا سالن‌های ورزشی و یا در آمریکا بالاخص در مسابقات هاک، بیسبال، کریکت برخورد توپ یا اشیاء ورزشی با تماشاگران منعکس می‌شود. از شایع‌ترین این عوامل، اشکالات سازه‌ای یا ضعف ساختار ایمنی از لحاظ سازه‌ای متناسب با پیش‌بینی بروز حوادث، این مجموعه‌ها می‌باشد که در صورت بروز حوادث، مسئولیت آن حسب رویه قضایی کشورها، می‌تواند مختلف و متنوع باشد. «اگر جایگاه تماشاگران فاقد تجهیزات ایمنی باشد و یا تماشاگر در کنار زمین بازی مستقر شود و در اثر فعالیت ورزشی صدمه ببیند بر حسب نوع ورزش، سن تماشاگر، دادن یا ندادن هشدار و امثال آنها برای تعیین مسئول باید قائل به تفصیل شد. در این موارد شرایط حاکم بر صحنه در تعیین مسئول اعم از ورزشکار، مدیریت ورزشگاه، مربی و داور نقش اساسی دارد و به هیچ وجه نمی‌توان یک قاعده کلی را بر همه مصادیق اعمال نمود.» (آقایی نیا، ۱۳۷۸) در راستای این تحقیق پژوهشی، ضمن پرهیز از برخی تعاریف تکراری مشابه در دیگر مقالات، گزارشی از اتفاقات منجر به فوت یا صدمات جانی در ایران یا دیگر کشورها، به جهت اهمیت و روشن شدن موضوع مسئولیت مدنی، ارائه گردیده است.

بررسی حوادث رخ داده در حین مسابقات ورزشی، حاکی از اهمیت قابل توجه به این موضوع می‌باشد. فرو ریختن کلی یا جزئی محل برگزاری مسابقات یا سقوط تماشاگران یا ...، آسیب‌های جانی یا مالی در حین ورود، برگزاری مسابقات و خروج تماشاگران به سالن‌ها و از سالن‌ها و ... نمونه‌ای از این اتفاقات می‌باشد.

۱- اتفاقات و حوادث پیش آمده در ورزش ایران و جهان

۱-۱- اردیبهشت ۱۳۸۰ - مرگ دو نفر در ورزشگاه شهید متقی ساری^۱

یکشنبه ۱۶ اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۰ در حالی که نیمه اول دیدار تیم‌های پرسپولیس و شومشک نوشهر در ورزشگاه شهید متقی ساری به پایان رسیده بود، به دلیل ازدحام بیش از حد تماشاگران و سهل‌انگاری مسئولان برگزاری مسابقه به منظور رعایت نظم و ساماندهی استقرار تماشاگران، فرو ریختن سقف

^۱ جهان‌آرای، اشکان (۱۴۰۰)، غربت یک استادیوم، ۲۰ سال پس از یکشنبه سیاه، (<https://www.irna.ir/news/84320289>)

بخشی از سکوی این استادیوم که در آن دو هوادار کشته و دو هوادار قطع نخاع و چندین نفر مصدوم شدند. به دلیل فرسودگی سازه و بناهای ساخته شده و از سوی دیگر به دلیل حضور کم رنگ فوتبال ساری در فوتبال کشور به مرور در روندی فرسایشی قرار گرفت. تا جایی که از اوایل دهه ۹۰ فرو ریختن بخشی از قطعات سکوی ضلع شرقی در خیابان و روی خودروها اعتراضات ساکنان منطقه و برخی شهروندان را به دنبال داشت. بر همین اساس همواره اظهارنظرهایی برای بازسازی این ورزشگاه مطرح می‌شد.

۲-۱- جمعه ۵ فروردین ۱۳۸۴ - مرگ‌بارترین روز آزادی^۱

دیداری از سری رقابت‌های مقدماتی جام جهانی ۲۰۰۶ آلمان بین تیم‌های ایران و ژاپن در ساعت ۱۸ روز جمعه ۵ فروردین ماه سال ۱۳۸۴ با قضاوت شمس‌المائدین داور سنگاپوری در ورزشگاه آزادی برگزار شود، دیداری که با نتیجه دو بر یک به سود ایران به پایان رسید اما مرگ ۷ نفر و مجروح شدن ۳۹ نفر از تماشاگران منجر گردید.

واقعه‌ای تلخ که آسوشیتدپرس در مورد آن این‌گونه نوشت: "بیش از ۱۰۰ هزار نفر در این ورزشگاه جمع شده بودند و پزشکان محلی به شبکه‌های تلویزیونی گفتند این خروج ناگهانی تماشاگران سبب کشته شدن افراد شده است و هنوز دلیلی برای این خروج منتشر نشده است و دست کم ۷ نفر از تماشاچیان کشته شده‌اند و شاید تعداد کشته‌شدگان نیز بیشتر شود."

یکی از مسائلی که در مورد آن به صورت غیر رسمی در آن روزها بسیار صحبت می‌شد، هلی‌کوپتری بود که در مقابل یکی از رمپ‌های ورزشگاه آزادی فرود آمده بود، گویا اصلا در این نقطه باندی برای فرود وجود نداشت و تنها به علت کم کردن مسافت در این نقطه قرار داده شده بود. هلی‌کوپتر مربوط به فرمانده وقت نیروی انتظامی بود. گویا به علت فرود هلی‌کوپتر در آن نقطه، سایر خروجی‌های نزدیک به هلی‌کوپتر بسته شده بود و تماشاچیان مجبور به خروج از رمپ‌های دیگری بودند. در ادامه بررسی تحقیقات پرونده مدیرکل حراست سازمان تربیت بدنی درباره دخیل بودن استقرار هلی‌کوپتر نیروی انتظامی در حادثه مربوطه عنوان کرد که این مسئله در کمیسیون تحقیق در دست بررسی است اما در نهایت گزارشی رسمی در این باره منتشر نشد.

در نهایت نیز جمال کریمی‌راد - سخنگوی وقت قوه قضاییه - اعلام کرد که بر اساس بررسی کارشناسان منتخب بازرسی و شورای امنیت کشور، مسئولان ورزشگاه ۱۰۰ هزار نفری آزادی و نمایندگان نیروی انتظامی در اتفاق تلخ رخ داده متهم هستند اما در میزان و درصد مسئولیت بین کارشناسان منتخب بازرسی با کارشناسان شورای امنیت ملی کشور تفاوت وجود دارد، در نهایت هم، هر یک از دو متهم اصلی حادثه که مسئولان ورزشگاه آزادی و نمایندگان نیروی انتظامی بودند به میزان

^۱ پایگاه خبری صاحب‌خبر به شناسه خبر ۲۴۴۴۳۸۷۸ (به نقل از روزنامه قانون)

مساوی ۵۰ درصد در این اتفاق تلخ که منجر به فوت ۷ نفر از تماشاچیان شد، مقصر شناخته شدند.

۱-۳- دی ۱۳۸۶ - نایبنا شدن یک سرباز در اصفهان^۱

۱۲ دی ماه سال ۱۳۸۶ بود که در دیدار تیم‌های فوتبال سپاهان اصفهان و پرسپولیس تهران یک سرباز در اتفاقی تلخ به دلیل اصابت مواد محترقه از سوی تماشاچیان، بینایی خود را از دست داد! در همان زمان فرماندهی نیروی انتظامی استان اصفهان طی اطلاعیه‌ای در این رابطه این‌گونه توضیح داد: "قبل از شروع مسابقه، چند نفر از هواداران وابسته به تیم اصفهان که بعضاً در باشگاه سپاهان مسئولیت دارند با شعارها و الفاظ نامربوط و غیرمترافع باعث تحریک هواداران دو تیم و تماشاچیان می‌شوند. به هنگام بازی نیز بر اثر عواطف و احساساتی که همراه با هیجانات طرفداران تیم‌های مورد علاقه بوده و آن هم توسط عده‌ای که از تذاکرات و توصیه‌های ماموران انتظامی امتناع می‌کنند سرزده و از آن جایی که همیشه در مسابقات پرتاب اشیاء به سمت میدان و حاشیه آن بود، در این بازی متأسفانه پرداخت مواد محترقه، سنگ و اشیاء در سکوه‌های استقرار تماشاچیان و بین همدیگر کشیده می‌شود که در این حرکات زشت، یکی از پرسنل خدوم و زحمت کش یگان ویژه پاسداران فرماندهی انتظامی استان اصفهان که مسئولیت نظم و امنیت مسابقه و ورزشگاه را بر عهده داشت با پرتاب مواد محترقه به سوی وی، متأسفانه به شدت مجروح و یکی دیگر از پرسنل یگان ویژه و چند هوادار دیگر نیز دچار جراحاتی می‌شوند و در این بین سرباز یگان ویژه به نام محمد احمدی که از ناحیه چشم و جمجمه دچار آسیب‌های جدی می‌شود."

۱-۴- اردیبهشت ۱۳۹۷ - نایبنا شدن یک هوادار^۲

یک هوادار تیم فوتبال استقلال تهران به نام اسماعیل بهداروند در جریان مسابقه فینال جام حذفی در ورزشگاه اروندان خرمشهر بر اثر پرتاب سنگ از سوی هواداران خونه به خونه، بینایی یک چشمش را از دست داد تا شاهد یکی دیگر از اتفاقات تلخ فوتبال ایران در ورزشگاه‌های کشور باشد.

۱-۵- اردیبهشت ۹۸ - یک کشته و ۲۵۰ زخمی در آزادی^۳

باز هم پرسپولیس، باز هم سپاهان و باز هم جنگ و دعوا؛ دیدار پرسپولیس و سپاهان در هفته بیست و

^۱ روان ستان، مجید (۱۳۹۸)، کمیته انضباطی اتفاقات اصفهان را از چه زاویه‌ای می‌بیند؟

(خبرگزاری ایرنا، <https://plus.irna.ir/news/8369100>)

^۲ سایت ورزش ۳ (۱۳۹۷)، گریه برای چشمی که دیگر فوتبال نمی‌بیند. (<https://www.varzesh3.com/news/1522138>)

^۳ زینلی پور، مژگان (۱۳۹۸)، توضیح اورژانس تهران درباره فوت یک تن در جریان بازی روز گذشته سپاهان - پرسپولیس،

(<https://www.isna.ir/news/98020703230>)

هفتم هجدهمین دوره لیگ برتر ایران خبرساز شد، دیداری که اتفاقات حاشیه‌ای زیادی به دنبال داشت و نزدیک به ۲۵۰ نفر زخمی به همراه داشت و یک نفر نیز کشته شد.

سوت شروع بازی توسط بیژن حیدری هم باعث نشد که دعوی یک ساعته هواداران زرد و قرمز تمام شود، میدان نبرد که روی سکوها شکل گرفته بود و هر کس به دنبال نشان دادن نشانه‌گیری دقیق خود با سنگ و صندلی بود! خودنمایی‌های این جنگ و دعوا، کار بیش از ۲۵۰ هوادار را به بیمارستان کشاند و یک نفر هم جاننش را از دست داد. رئیس اورژانس تهران، درباره فوت یک نفر در ورزشگاه آزادی گفت: یک جوان ۳۳ ساله به دلیل سوءمصرف مواد مخدر دچار ایست قلبی-تنفسی شد و جان خود را از دست می‌دهد و هیچ ارتباطی به درگیری‌ها بین طرفداران دو تیم پرسپولیس و سپاهان ندارد.

بنابر اعلام روابط عمومی سازمان اورژانس کشور، صابریان درباره حواشی مسابقه فوتبال بین دو تیم سپاهان و پرسپولیس و خدمات ارائه شده اورژانس توضیح داد: متأسفانه از زمان آغاز این مسابقه زد و خوردهایی بین طرفداران هر دو تیم سپاهان و پرسپولیس صورت گرفت که طی آن ۲۹۵ نفر به نیروهای اورژانس مستقر در ورزشگاه آزادی مراجعه کرده‌اند که ۲۵۰ نفر به صورت سرپایی و ۴۵ نفر به مرکز درمانی انتقال یافتند.

۶-۱- شهریور ۹۸ - مرگ پسر بچه هشت ساله در آزادی^۱

پس از دیدار تیم‌های پرسپولیس و صنعت نفت آبادان در ورزشگاه آزادی که ۲۵ شهریورماه سال جاری برگزار شد یک پسر بچه هشت ساله دچار برق گرفتگی شد و با وجود حضور تکنسین‌های اورژانس و انجام اقدامات درمانی در محل، جان خود را از دست داد.

با بررسی میزان خسارات وارده به افراد از قبیل دیه، قصاص (بصورت عمد) توسط تماشاگران به یکدیگر ناشی از قصور مدیر اماکن ورزشی در پیش‌بینی موارد قابل اتفاق و از طرف بیمه و یا مدیر این اماکن یا اشخاص، ضرورت بررسی این مقاله دو چندان میشود.

۲- تعریف مسئولیت مدنی

از مسئولیت مدنی به مسئولیت غیرقراردادی هم تعبیر می‌شود. هر چند تعریف صریحی در این خصوص در قانون مشاهده نمی‌شود ولی به استناد ماده ۱^۲ قانون مسئولیت مدنی می‌توان مصادیق مادی و معنوی

^۱ طهماسب زاده، پارمیس (۱۳۹۸)، جان باختن پسر بچه هشت ساله حین گذر از گیت الکترونیکی ورزشگاه آزادی (<https://www.isna.ir/news/98062512219>)

^۲ ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی: هر کس بدون مجوز قانونی عمداً یا در نتیجه بی‌احتیاطی به جان یا سلامتی یا مال یا آزادی یا حیثیت یا شهرت تجارتنی یا به هر حق دیگر که به موجب قانون برای افراد ایجاد گردیده لطمه‌ای وارد نماید که موجب ضرر مادی یا معنوی دیگری شود مسئول جبران خسارت ناشی از عمل خود می‌باشد.

را بدون لحاظ در چهارچوب قرارداد از نظر مالی یا جانی و یا بدون تعیین دامنه در بحث معنوی، تعیین نمود. «مسئولیت مدنی در مقام خسارتی که شخص یا اشیاء تحت حراست وی به دیگری وارد می‌کند و همچنین مسئولیت شخص بر اثر تخلف از انجام تعهدات ناشی از قرارداد. مسئولیت مدنی در مقابل مسئولیت کیفری استعمال می‌شود.» (لنگرودی، ۱۳۹۰: ۶۴۵). اثر این مسئولیت بدون تحدید و با در نظر گرفتن عوامل دیگر که در قانون مجازات اسلامی از آن به جهات تخفیف در ماده ۳۹^۱ قانون مجازات اسلامی یا علل موجهه جرم در مواد ۱۵۲^۲ الی ۱۵۹^۱ یا عوامل رافع مسئولیت کیفری در ماده ۱۵۱^۲ باشد.

^۱ ماده ۳۹ قانون مجازات اسلامی: در جرائم تعزیری درجه های هفت و هشت در صورت احراز جهات تخفیف چنانچه دادگاه پس از احراز مجرمیت، تشخیص دهد که با عدم اجرای مجازات نیز مرتکب، اصلاح می‌شود در صورت فقدان سابقه کیفری موثر و گذشت شاکی و جبران ضرر و زیان یا برقراری ترتیبات جبران آن می‌تواند حکم به معافیت از کیفر صادر کند.

^۲ ماده ۱۵۲ قانون مجازات اسلامی: هرکس هنگام بروز خطر شدید فعلی یا قریب الوقوع از قبیل آتش سوزی، سیل، طوفان، زلزله یا بیماری به منظور حفظ نفس یا مال خود یا دیگری مرتکب رفتاری شود که طبق قانون جرم محسوب می‌شود قابل مجازات نیست مشروط بر اینکه خطر را عمداً ایجاد نکند و رفتار ارتكابی با خطر موجود متناسب و برای دفع آن ضرورت داشته باشد.

تبصره- کسانی که حسب وظیفه یا قانون مکلف به مقابله با خطر میباشند نمیتوانند با تمسک به این ماده از ایفای وظایف قانونی خود امتناع نمایند.

ماده ۱۵۳ قانون مجازات اسلامی: هرکس در حال خواب، بیهوشی و مانند آنها، مرتکب رفتاری شود که طبق قانون جرم محسوب می‌شود مجازات نمی‌گردد مگر اینکه شخص با علم به اینکه در حال خواب یا بیهوشی مرتکب جرم می‌شود، عمداً بخوابد و یا خود را بیهوش کند.

ماده ۱۵۴ قانون مجازات اسلامی: مستی و بی‌ارادگی حاصل از مصرف اختیاری مسکرات، مواد مخدر و روانگردان و نظایر آنها، مانع مجازات نیست مگر اینکه ثابت شود مرتکب حین ارتکاب جرم بهطور کلی مسلوب الاختیار بوده است. لکن چنانچه ثابت شود مصرف این مواد به منظور ارتکاب جرم یا با علم به تحقق آن بوده است و جرم مورد نظر واقع شود، به مجازات هر دو جرم محکوم می‌شود.

ماده ۱۵۵ قانون مجازات اسلامی: جهل به حکم، مانع از مجازات مرتکب نیست مگر اینکه تحصیل علم عادتاً برای وی ممکن نباشد یا جهل به حکم شرعاً عذر محسوب شود.

تبصره- جهل به نوع یا میزان مجازات مانع از مجازات نیست.

ماده ۱۵۶ قانون مجازات اسلامی: هرگاه فردی در مقام دفاع از نفس، عرض، ناموس، مال یا آزادی تن خود یا دیگری در برابر هرگونه تجاوز یا خطر فعلی یا قریب الوقوع با رعایت مراحل دفاع مرتکب رفتاری شود که طبق قانون جرم محسوب می‌شود، در صورت اجتماع شرایط زیر مجازات نمی‌شود: الف- رفتار ارتكابی برای دفع تجاوز یا خطر ضرورت داشته باشد. ب- دفاع مستند به قرائن معقول یا خوف عقلایی باشد. پ- خطر و تجاوز به سبب اقدام آگاهانه یا تجاوز خود فرد و دفاع دیگری صورت نگرفته باشد. ت- توسل به قوای دولتی بدون فوت وقت عملاً ممکن نباشد یا مداخله آنان در دفع تجاوز و خطر موثر واقع نشود. تبصره ۱- دفاع از نفس، ناموس، عرض، مال و آزادی تن دیگری در صورتی جایز است که او از نزدیکان دفاع کننده بوده یا مسوولیت دفاع از وی برعهده دفاع کننده باشد یا ناتوان از دفاع بوده یا تقاضای کمک نماید یا در وضعیتی باشد که امکان استمداد نداشته باشد. تبصره ۲- هرگاه اصل دفاع محرز باشد ولی رعایت شرایط آن محرز نباشد اثبات عدم رعایت شرایط دفاع

همین قانون استناد می‌شود به ظهور می‌رسد. مفهوم مسئولیت مدنی که گاهی به ضمان قهری و گاهی به مسئولیت غیرارادی تعبیر می‌شود مرتبط می‌باشد. مسئولیت عبارتست از التزام و تعهد قانونی شخص به جبران ضرر و زبانی که در نتیجه تعهد مستند به او بر دیگری وارد شده است. هدف از مسئولیت مدنی، رضایت زیان دیده، مجازات خصوصی عامل، برقراری عدالت، برقراری نظم و امنیت اجتماعی، احقاق حقوق زیان دیده را می‌توان نام برد. تحقق مسئولیت مدنی منوط به ورود ضرر ناشی از فعل زیانبار شخص به دیگری است. (باریکلو، ۱۳۹۷: ۲۴-۲۶).

مسئولیت شخص نسبت به جبران خسارت ناشی از اعمال خود، قاعده‌ای طبیعی است و بر مبنای این مسئولیت، بین زیان دیده و مسئول، یک رابطه دینی ایجاد می‌شود که مسئول باید زیان وارده را جبران نماید که راه حل غالب جبران خسارت در مسئولیت، جبران خسارت با پول است و چون نتیجه این رابطه دینی به عنوان جبران خسارت مورد نظر هیچ کدام نیست بنابراین می‌توان گفت که مسئولیت، یک واقعه حقوقی است. (یوسفی صادقلو و نصیر، ۱۳۹۷) از سویی دیگر بین حقوق ایجاد شده برای افراد و خسارت وارد شده بدان در مواردی که به موجب قانون نبوده باشد رابطه مستقیم وجود داشته و مورد احترام قانون

برعهده مهاجم است. تبصره ۳- در موارد دفاع مشروع دیه نیز ساقط است جز در مورد دفاع در مقابل تهاجم دیوانه که دیه از بیت المال پرداخت می‌شود.

ماده ۱۵۷ قانون مجازات اسلامی: مقاومت در برابر قوای انتظامی و دیگر ضابطان دادگستری در مواقعی که مشغول انجام وظیفه خود باشند، دفاع محسوب نمی‌شود لکن هرگاه قوای مزبور از حدود وظیفه خود خارج شوند و حسب ادله و قرائن موجود خوف آن باشد که عملیات آنان موجب قتل، جرح، تعرض به عرض یا ناموس یا مال گردد، دفاع جایز است.

ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامی: علاوه بر موارد مذکور در مواد قبل، ارتکاب رفتاری که طبق قانون جرم محسوب می‌شود، در موارد زیر قابل مجازات نیست:

الف- در صورتی که ارتکاب رفتار به حکم یا اجازه قانون باشد. ب- در صورتی که ارتکاب رفتار برای اجرای قانون اهم لازم باشد. پ- در صورتی که ارتکاب رفتار به امر قانونی مقام ذی صلاح باشد و امر مذکور خلاف شرع نباشد. ت- اقدامات والدین و اولیای قانونی و سرپرستان صغار و مجانبین که به منظور تادیب یا حفاظت آنها انجام می‌شود، مشروط بر اینکه اقدامات مذکور در حد متعارف و حدود شرعی تادیب و محافظت باشد. ث- عملیات ورزشی و حوادث ناشی از آن، مشروط بر اینکه سبب حوادث، نقض مقررات مربوط به آن ورزش نباشد و این مقررات هم مغایر موازین شرعی نباشد. ج- هر نوع عمل جراحی یا طبی مشروع که با رضایت شخص یا اولیاء یا سرپرستان یا نمایندگان قانونی وی و رعایت موازین فنی و علمی و نظامات دولتی انجام می‌شود. در موارد فوری اخذ رضایت ضروری نیست.

^۱ ماده ۱۵۹ قانون مجازات اسلامی: هرگاه به امر غیرقانونی یکی از مقامات رسمی، جرمی واقع شود آمر و مامور به مجازات مقرر در قانون محکوم می‌شوند لکن ماموری که امر را بیهعت اشتباه قابل قبول و به تصور اینکه قانونی است، اجراء کرده باشد، مجازات نمی‌شود و در دیه و ضمان تابع مقررات مربوطه است.

^۲ ماده ۱۵۱ قانون مجازات اسلامی: هرگاه کسی بر اثر اکراه غیرقابل تحمل مرتکب رفتاری شود که طبق قانون جرم محسوب می‌شود مجازات نمی‌گردد. در جرائم موجب تعزیر، اکراه کننده به مجازات فاعل جرم محکوم می‌شود. در جرائم موجب حد و قصاص طبق مقررات مربوط رفتار می‌شود.

نیز می‌باشد. به عبارتی «بنا به طبع و مقتضیات پیشرفت و تمدن جوامع بشری به عنوان ضمانت اجرای حقوق فردی و تنظیم روابط اجتماعی و اقتصادی ایفای نقش می‌کند و با تاریخ جوامع و نیازهای اقتصادی و عاطفی مردم ارتباطی تنگاتنگ دارد. نهادها و قواعد حقوقی در هر جامعه‌ای، زاده نیاز و مصالح و عادات و رسم و خصایص فرهنگی است و با تأثیرپذیری از شرایط محیط و اخلاق اجتماعی و اقتضائات زمان، تحول یافته و تکامل می‌یابد. به واقع حقوق، قواعد زندگی اجتماعی است. (سانی خانی، ۱۴۰۱) از سویی دیگر، عطف به ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی، ارکان مسئولیت مدنی شامل: ارتکاب رفتار، وقوع ضرر، خلاف بودن رفتار و رابطه سببیت میان رفتار و وقوع ضرر است. (آقایی نیا، ۱۳۹۹: ۴۶)

مسئولیت مدنی در جهت حمایت از حقوق اشخاص در زندگی اجتماعی ایجاد شده است. پس در جهت تحقق این حمایت، قانون رفتاری را در هر بعد از زندگی اجتماعی به عنوان رفتار متعارف در نظر گرفته است و از عموم می‌خواهد که بر این طبق رفتار نمایند و هر کس از این رفتار متعارف خارج شود خطا کار است. هدف از ایجاد چنین قوانینی ایجاد همزیستی در جامعه است نه صرفاً مجازات خطاکار. عرف است که خطر ناروا را، تعیین می‌کند و تمام شرایط را برای تعیین خطر نامعقول از متعارف تمیز می‌دهد. البته در بیشتر موارد، حقوق رفتاری را که در عرف متعارف است، نامتعارف می‌دانند. (یوسفی صادقلو و نصیر، ۱۳۹۷).

۲-۱- دسته بندی مسئولیت

مسئولیت مدنی به معنی عام، مترادف با ضمان قهری است و در معنی خاص عبارتست از تکلیف شخص به جبران زینانی که بر اثر عمل نامشروع (به جز غضب) به دیگری وارد شده است. (صفایی و رحیمی، ۱۳۹۷: ۵۵) مسئولیت در دسته‌بندی عمومی خود به دو نوع مسئولیت قراردادی و غیرقراردادی ناشی از اتفاقات غیر قابل پیش بینی تقسیم می‌شود. مسئولیت قراردادی به مسئولیتی اطلاق می‌شود که در آن طرفین به موجب عقدی به استناد ماده ۱۸۳^۱ قانون مدنی تعهدی را بر عهده بگیرند که از این ماده به تعبیری به عقود عهدی یاد می‌شود. در این دسته بندی، طبق قرارداد فی مابین، یک طرف از متولیان در معنی اعم (در عقود) و مدیر یا مدیران اماکن ورزشی در معنی اخص، تعهدی مبنی بر جبران خسارت وارده ناشی از عملیات ورزشی یا به تبع این عملیات ناشی از بروز اتفاقات خارج از مسابقه ورزشی از قبیل سکوها و تماشاگران را بر عهده می‌گیرند. نوع دیگری از این دسته بندی مسئولیت غیرقراردادی است که در آن، اتفاقات پیش آمده به مانند آنچه در مسئولیت قراردادی اشاره شد داخل نبوده که این نوع مسئولیت به واسطه سهل انگاری یا عدم تعهد ناشی از مسئولیت قراردادی می‌باشد. به عنوان مثال

^۱ ماده ۱۸۳ قانون مدنی: عقد عبارت است از اینکه یک یا چند نفر در مقابل یک یا چند نفر دیگر تعهد بر امری نمایند و مورد قبول آنها باشد.

می‌توان به فروریختن سکوها در مسابقات ورزشی اشاره کرد که این موضوع به دلیل غیرقابل پیش بینی بودن متصور نبوده و داخل در موضوع مسئولیت غیرقراردادی می‌باشد.

۲-۲- مسئولیت مدنی در ورزش:

اما سوالی که پیش می‌آید این است که با توجه به بروز حوادث در عملیات ورزشی برای تماشاگران مسئولیت اصلی بر عهده چه کسی است؟ آیا اعمال و رفتار مستقیم تماشاگران در قالب طرفداری از تیم‌های مورد علاقه شان در جریان مسابقات، تاثیری در میزان خسارت وارد شده به آنها خواهد داشت؟ در این خصوص می‌توان چنین گفت که «مسئولیت مدنی در ورزش متوجه کسانی است که در رابطه با فعالیت‌های ورزشی به صورت مستقیم یا غیرمستقیم وظایفی را بر عهده دارند و در صورتی که حادثه‌ای مرتبط با ورزش (از قبل از شروع رسمی مسابقات تا اتمام آن) رخ دهد، مسئول شناخته می‌شوند. مسئولیت مدنی ناشی از فعالیت‌های ورزشی، همان ارکان و ویژگی‌های مسئولیت مدنی عمومی را دارد، هر چند که در محتوای هر رکن تفاوت‌هایی با مباحث کلی مسئولیت مدنی وجود دارد.» (یوسفی صادقلو و رجبی، ۱۴۰۰: ۲۵)

آنچه در مسئولیت مدنی می‌توان به آن اشاره کرد این است که در آن سوء نیت اشاره شده در قانون مجازات اسلامی در خطاهای عمدی قابل تصور نیست. هر چند ورزشکاران یا متولیان امر اعم از مدیران، سرپرستان ورزشگاه‌ها، مدیران اماکن ورزشی و بطور کلی متولیان امر از خطرات احتمالی ایجاد شده از زمان شروع تا خاتمه عملیات ورزشی با فرض اطلاع و آگاهی از این خطرات هستند ولی با این حال این آگاهی، آنان را در حیطه آنچه از آن به عنوان خطای عمد که در آن قصد و آگاهی لازمه بروز خطا می‌باشد قرار نمی‌دهد. در برخی کشورها به مانند آمریکا نظریه تقصیر مورد پذیرش قرار گرفته و آن مبنای تصمیمات حقوقی در مواجهه با ایراد ضرر یا خسارت به تماشاگران ناشی از ذات مسابقه قرار گرفته است. به عبارتی تماشاگران با علم و اطلاع به بروز خطرات ناشی از انجام مسابقه ورزشی به ورزشگاهها، سالن‌ها یا محل مسابقات وارد می‌شوند و بالطبع به این امور با توجه به رخدادهای مشابه در سنوات برگزاری مسابقات آشنایی دارند. اما در خصوص خسارات و ضررهای وارده ناشی از اماکن ورزشی رفتار این مدیران منطبق با نظریه تقصیر نمی‌باشد. (ویشته، ۱۳۸۳)، (جلیلیان و رومیانی، ۱۳۹۷). هر چند نظریه تقصیر با انصاف و عدالت همخوانی ندارد ولی در برخی کشورها بدون استناد به این نظریه، نظریه‌های دیگری چون نظریه خطر، نظریه‌های مختلط، نظریه تضمین (استارک)، نظریه تضمین گروهی، نظریه تقصیر روابط اجتماعی که منشاء بروز مسئولیت مدنی می‌باشد نیز مورد استناد قرار می‌گیرد. از سویی دیگر آنچه در حقوق ورزشی بدان از مسئولیت مدنی یاد می‌شود مجموعه قواعد و قوانین حاکم بر ورزش است که به بررسی حقوقی حوادث در ورزش یا نگرش‌های حقوقی به جرایم یا شبه جرایم که توسط مباشران عملیات ورزشی یا مسببین آن صورت می‌گیرد تعریف می‌شود. (حقیقی و دیگران، ۱۳۹۸) هر

چند شاید بتوان گفت مسئولیت بروز خسارت بر افراد رابطه سببیت بین رفتار و خسارت وارد شده می‌باشد ولی «رفتاری که باعث مسئولیت ورزشکاران و مدیران ورزشی می‌گردد، مخاطراتی است که برای آزادی‌های فردی به وجود می‌آید. دلیل آن این است که مسئولیت وقتی معنا پیدا می‌کند که شخص، مرتکب عملی شود که قوانین و مقررات آن را، صریحاً منع و یا امر به اجرای آن کرده باشد.» (چلیبی، ۱۳۸۶: ۴۰)

۲-۳- تعریف خسارت

در قوانین موضوعه ایران، تعریف صریحی از خسارت صورت نگرفته است. صرفاً در ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی و مواد ۱۳، ۱۴، ۵۱، ۵۷، ۹۲، ۹۸ و... قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ می‌توان به مواردی از آن اشاره کرد که در هر یک به نوعی، قانونگذار در صدد جبران خسارت وارده برآمده است. در قانون مدنی، از اتلاف^۲ و تسبیب^۳ به جای مسئولیت مدنی استفاده شده است. اما باید در نظر داشت که مسئولیت مدنی، اثر و نتیجه اتلاف یا تسبیب می‌باشد و مترادف با آن نیست. از دیگر واژگانی که می‌توان نتیجه اثر آنها را متوجه مسئولیت مدنی نمود می‌توان به تقصیر، تعدی و تفریط، بی احتیاطی، بی مبالاتی غفلت، مسامحه اشاره نمود. اما آنچه سبب بروز خسارت می‌گردد نیاز به دارا شدن شرایطی می‌باشد تا تحقق خسارت را سبب گردد که عبارتند از ضرری که به خواهان وارد شود، اثبات تقصیر وارد کننده زیان و رابطه سببیت فی مابین زیان وارد شده به خواهان و فعل زیان آور. در حقوق موضوعه ایران نیز تقصیر مفهوم عرفی و اجتماعی دارد. همان طور که قانون مدنی در مواد ۹۵۱^۴ الی ۹۵۳^۵ در خصوص تعریف تعدی و تفریط، داوری عرف را در این خصوص پذیرفته است. مناسب ترین تعریفی که برای تقصیر به نظر می‌رسد عبارت است از: تعدی و تفریط از رفتار انسانی متعارف در همان شرایط خارجی وقوع حادثه یا رفتاری که هرگاه یک شخص متعارف در شرایط حادثه قرار بگیرد مرتکب آن نمی‌شود. البته در معیار سنجش مفهوم عرفی تقصیر نیز آن چه مورد پذیرش قرار گرفته، مفهوم نوعی و اجتماعی آن است.

^۱ ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی: هر کس بدون مجوز قانونی عمداً یا در نتیجه بی احتیاطی به جان یا سلامتی یا مال یا آزادی یا حیثیت یا شهرت تجارتنی یا به هر حق دیگر که به موجب قانون برای افراد ایجاد گردیده لطمه‌ای وارد نماید که موجب ضرر مادی یا معنوی دیگری شود مسئول جبران خسارت ناشی از عمل خود می‌باشد.

^۲ ماده ۳۲۸ قانون مدنی: هر کس مال غیر را تلف کند ضامن آن است و باید مثل یا قیمت آن را بدهد اعم از این که از روی عمد تلف کرده باشد یا بدون عمد و اعم از این که عین باشد یا منفعت و اگر آن را ناقص یا معیوب کند ضامن نقص قیمت آن مال است.

^۳ ماده ۳۳۱ قانون مدنی: هر کس سبب تلف مالی بشود باید مثل یا قیمت آن را بدهد و اگر سبب نقص یا عیب آن شده باشد باید از عهده نقص قیمت آن برآید.

^۴ ماده ۹۵۱ قانون مدنی: تعدی، تجاوز نمودن از حدود اذن یا متعارف است نسبت به مال یا حق دیگری.

^۵ ماده ۹۵۳ قانون مدنی: تقصیر اعم است از تفریط و تعدی.

همان طور که در مواد ۹۵۱ و ۹۵۳ و به ویژه ماده ۱۲۱۶^۱ در خصوص مسئولیت مجبورین داوری درباره تقصیر را با معیار نوعی پذیرفته است زیرا در این مواد به شرایط جسمی و روحی مقصر توجهی نشده است و معیار تمیز خطا نیز داور عرف است. (امینی و محمدی نژاد، ۱۳۹۱)

۴-۲- انواع خسارت

ضررهای وارده بر اشخاص در بحث مالی بر دو نوع ناشی از قرارداد که به آن خسارت قراردادی و دیگری ناشی از عواملی خارج از تعهد و قرارداد به واسطه بروز ضرر و زیان غیرعمدی که به خسارت غیرقراردادی یا مسئولیت قهری یا مدنی تقسیم بندی می‌شوند.

۴-۱- خسارات قراردادی و غیرقراردادی (مسئولیت قهری)

این نوع خسارات به مانند مسئولیت قراردادی در دو نوع قراردادی و غیرقراردادی قابل تصور است. به عبارتی، جبران آنچه داخل در مسئولیت قراردادی است خسارتهای قراردادی را هم شامل می‌شود و آنچه در دایره این نوع مسئولیت نیست شامل خسارات غیرقراردادی می‌باشد. تفکیک بین مسئولیت قراردادی و مسئولیت قهری آثار نامطلوبی چون دشواری سخت در تشخیص خسارت ناشی از نقض قرارداد یا خارج از آن به دلیل اینکه چه بسا معلوم نیست تعهدی که نقض شده ناشی از قرارداد و اراده طرفین بوده یا ناشی از حکم قانون مانند تعهدات پزشکی را داشته باشد. (صفایی و رحیمی، ۱۳۹۷: ۸۸)

۴-۲- خسارات مادی و معنوی

این نوع خسارات همانگونه که از نام آنها پیداست به خساراتی اطلاق می‌شود که به جسم و مال، روح و اعتبار شخصیتی شخص وارد شود. اگر چنانچه این نوع خسارات به جسم و مال فردی وارد آید خسارات مادی و اگر به روح و اعتبار وارد شود خسارات معنوی نامیده می‌شود. جبران خسارات معنوی هم در قانون مسئولیت مدنی، هم در قانون مجازات اسلامی و آیین دادرسی کیفری^۲ مورد تاکید قرار گرفته است.

۳- سبب و رابطه سببیت

آنچه می‌توان مسئولیت مدنی را به کسی نسبت داد این است که بین خسارت وارد شده بر زیان دیده و

^۱ ماده ۱۲۱۶ قانون مدنی: هر گاه صغیر یا مجنون یا غیر رشید باعث ضرر غیر شود ضامن است.

^۲ ماده ۱۴: شاکی می‌تواند جبران تمام ضرر و زیانهای مادی و معنوی و منافع ممکن‌الحصول ناشی از جرم را مطالبه کند. تبصره ۱- زیان معنوی عبارت از صدمات روحی یا هتک حیثیت و اعتبار شخصی، خانوادگی یا اجتماعی است. دادگاه می‌تواند علاوه بر صدور حکم به جبران خسارت مالی، به رفع زیان از طرق دیگر، از قبیل الزام به عذرخواهی و درج حکم در جراید و امثال آن حکم نماید.

فعل فاعل رابطه‌ای وجود داشته باشد. پر واضح است این رابطه می‌تواند هم بصورت مستقیم و غیرمستقیم بوده باشد. بطور مثال هر چند خسارت جانی یا مالی وارد شده بر زیان دیده ناشی از فرو ریختن ناگهانی سکوی تماشاگران مثلا به واسطه تجمع زیاد تماشاگران در یک منطقه از ورزشگاه و ایجاد تنش نقطه‌ای خارج از تعریف در محاسبات فنی یا ضعف سازه‌ای^۱، در وهله اول مستقیما بر عهده مسئول یا مسئولین برگزاری مسابقات منجمله مدیر یا مدیران اماکن ورزشی است اما این خسارت در صورتی که به دلیل عدم محاسبات فنی مناسب در توزیع و لحاظ بارهای زنده^۲ و مرده^۳ و اثر بارهای استاتیکی و دینامیکی در سازه، ناشی از فعل مهندسین مشاور اگر طراح پروژه بوده باشد یا پیمانکار مجری پروژه بوده باشد، که در این صورت هر کدام که قصوری در محاسبات یا اجرای پروژه با نظر مراجع ذیصلاح که صلاحیت اظهار نظر داشته باشند مسئول جبران خسارت خواهد بود. موضوعی که انگشت اتهام و بار مسئولیت جبران خسارت را از دوش مسئول یا مسئولین برگزاری مسابقات بر خواهد داشت. اما آنچه بیشتر در خصوص سبب و رابطه سببیت می‌توان بدان اشاره نمود این است که بر طبق کدام نظریه می‌توان این رابطه را احراز نمود. با بررسی نظریه‌های برابری سبب ها، سبب نزدیک، سبب متعارف، سبب مقدم در تاثیر، سبب موخر در حادثه و ... نمی‌توان به جواب قاطعی دست یافت. زیرا انتساب هر سبب به هر کس از مستقیم و غیرمستقیم دارای توابع و متغیرهای مختلفی می‌باشد که صرف گذاشتن سبب در ظرف هر یک از نظریه‌ها کارساز نخواهد بود. فلذا مرجع رسیدگی کننده به موضوع با صدور قرار کارشناسی مناسب، تاکید می‌گردد با صدور قرار کارشناسی مناسب و بهره‌گیری از اهل فن در صدور این قرار می‌تواند به نتیجه توأم با عدالت و انصاف بدون اطاله دادرسی دست یابد. از سویی دیگر با تمسک به مواد ۵۳۵^۴ و ۵۳۶^۵ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در خصوص انتساب مسئولیت،

^۱ به بخش ۹ این مقاله مراجعه شود.

^۲ بار زنده، در مهندسی، به بار موقت وارد به سازه اطلاق می‌گردد. این بار شامل وزن انسان‌ها و وسایلی است که در روی کف و سازه حرکت می‌کنند. این بارها به بارهای احتمالی معروفند. ممکن است در لحظه‌ای موجود و در زمان دیگر بر سازه قرار نگیرد. (Live Load)

^۳ بارهای ثابتی هستند که مقدار آن همچنین محل اثر آن ثابت می‌باشد و غیر قابل تغییر می‌باشد. اجزای دائمی این بارها شامل: ستون‌ها، کف‌ها، تیرآهن‌ها، دیوارها، راه پله‌ها و دیگر تجهیزات درون ساختمان می‌باشد. (Dead Load)

^۴ هرگاه دو یا چند نفر با انجام عمل غیرمجاز در وقوع جنایتی به نحو سبب و به صورت طولی دخالت داشته باشند کسی که تاثیر کار او در وقوع جنایت قبل از تاثیر سبب یا اسباب دیگر باشد، ضامن است مانند آنکه یکی از آنان گودالی حفر کند و دیگری سنگی در کنار آن قرار دهد و عابری به سبب برخورد با سنگ به گودال بیفتد که در این صورت، کسی که سنگ را گذاشته، ضامن است مگر آنکه همه قصد ارتکاب جنایت را داشته باشند که در این صورت شرکت در جرم محسوب می‌شود.

^۵ ماده ۵۳۶ قانون مجازات اسلامی: هرگاه در مورد ماده (۵۳۵) این قانون عمل یکی از دو نفر غیرمجاز و عمل دیگری مجاز باشد مانند آنکه شخصی وسیله یا چیزی را در کنار معبر عمومی که مجاز است، قرار دهد و دیگری کنار آن چاهی حفر کند که

انتقادی که بدانها وارد است این است که هر چند در ماده ۵۳۵ توجه مسئولیت به کسی که تاثیر کار او در وقوع جنایت (حادثه به معنی اخص در مسئولیت مدنی) قبل از تاثیر سبب یا اسباب دیگر در دخالت طولی بوده باشد ضامن است یا همین موضوع در فراز آخر ماده ۵۳۶ همین قانون نیز که عمل فرد دوم پس از عمل فرد اول موجب خسارت گردد نفر دوم ضامن است. در فرض مثال اشاره شده در متن قانون مزبور در ماده ۵۳۵ در خصوص اینکه اگر کسی گودالی بکند و کسی دیگر سنگی در کنار آن بگذارد و عابری با برخورد به سنگ به گودال بیافتد ضامن کسی است که سنگ را گذاشته باشد. سوالی که در اینجا پیش می‌آید این است که چرا صرف گذاشتن سنگ هر چند به عمد می‌بایست این فرد را ضامن قرار دهد؟ آیا مقنن در این فرض اینگونه استدلال، جواب را ثبوت می‌نماید که فرد چه بطور عمد یا چه بطور غیر عمد با سنگ برخورد کند مسئولیت فرد ضامن، قطعی است که این با فرض انصاف و منطق حقوقی منافات دارد. از سویی دیگر بر فرض فردی که گودال را با نیت افتادن این فرد که هر شب در مسیر تردد وی می‌باشد بکند و فردی سهوا این سنگ را در مسیر وی قرار دهد چگونه بر طبق این ماده، فرد اخیر را باید مسئول دانست؟ همین استدلال در مورد فراز آخر ماده ۵۳۶ همین قانون نیز صدق می‌یابد. به عبارتی حتی در صورت تحقق استدلال مواد ۵۳۵ و ۵۳۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ چگونه می‌توان در دو موضوع مختلف برای یک حادثه، مسئولیت و ضمان را استصحاب نمود؟ که این خود جای تردید دارد. پس با این استدلال‌ها بدون تبیین یک فرمول واحد برای مقصر جلوه دادن فرد ضامن به استناد این مواد قانونی یا نظریه‌های مربوط به رابطه سببیت، استفاده از نظریه کارشناسی مراجع ذیصلاح، مقدم بر مصادیقی از مثال‌های ذکر شده در قوانین موضوعه می‌باشد که در این خصوص تبصره ماده ۲۱۱^۱ قانون مجازات اسلامی که نوعاً علم آور می‌باشند راهگشای مراجع قضایی در عدم تمسک، صرفاً به چند ماده قانونی که در آن انتساب مسئولیت امری خطیر می‌باشد خواهد بود.

۴- جبران خسارت

اثر مهم و اصلی مسئولیت مدنی، حق جبران خسارت می‌باشد که به استناد این حق، زیان دیده می‌تواند با رجوع به انجام دهنده فعل زیانبار خواهان جبران خسارت وارده بر خویش شود. آنچه در موضوع جبران

مجاز نیست، شخصی که عملش غیرمجاز بوده، ضامن است. اگر عمل شخصی پس از عمل نفر اول و با توجه به اینکه ایجاد آن سبب در کنار سبب اول موجب صدمه زدن به دیگران می‌شود انجام گرفته باشد، نفر دوم ضامن است.

^۱ ماده ۲۱۱ قانون مجازات اسلامی: علم قاضی عبارت از یقین حاصل از مستندات بین در امری است که نزد وی مطرح می‌شود. در مواردی که مستند حکم، علم قاضی است، وی موظف است قرائن و امارات بین مستند علم خود را به طور صریح در حکم قید کند. تبصره- مواردی از قبیل نظریه کارشناس، معاینه محل، تحقیقات محلی، اظهارات مطلع، گزارش ضابطان و سایر قرائن و امارات که نوعاً علم آور باشند می‌تواند مستند علم قاضی قرار گیرد. در هر حال مجرد علم استنباطی که نوعاً موجب یقین قاضی نمی‌شود، نمی‌تواند ملاک صدور حکم باشد.

خسارت در حوزه مسولیت مدنی می‌تواند محقق شود، جبران خسارت مادی یا تعزیری یا توامان می‌باشد. اگر مسئولیت در چهارچوب قراردادی بوده باشد جبران صرفاً از طریق مادی و در غیر اینصورت علاوه بر جبران خسارت مادی، از باب قصور در انجام وظایفی که علم و اطلاع در آن اصل است می‌تواند به جرایم حبس یا جزای نقدی نیز منجر شود. به عبارتی کامل‌تر، مسئولیت مدنی با تحقق ارکان آن به وجود می‌آید و اثر آن که جبران خسارت است قابل مطالبه می‌شود. دعوای مسئولیت مدنی مطابق با آیین تشریفات آیین دادرسی مدنی قابل طرح و مطالبه می‌باشد. حسب ماده ۳^۱ قانون مسئولیت مدنی دادگاه می‌تواند شیوه و طریقه جبران خسارت را با توجه به اوضاع و احوال قضیه معین کند. جبران این نوع خسارت‌ها با توجه به قانون مدنی بطور کلی عبارتند از جبران عینی خسارت و اعاده وضع سابق و دادن مثل معادل که قسم اخیر در دو نوع جبران غیرنقدی خسارت و جبران نقدی میسر می‌باشد. آنچه در جبران خسارت هدف می‌باشد برقراری مجدد و حتی الامکان دقیق تعادل و توازنی است که بر اثر ورود زیان به هم خورده و قرار دادن زیان دیده به هزینه فاعل زیان، در موقعیتی که اگر فعل زیان بار ارتکاب نمی‌یافت، زیان دیده در آن موقعیت قرار داشت. باید در نظر داشت قانونگذار در ماده یک قانون مسئولیت مدنی، صرف ورود خسارت را، بصورت مطلق مبنای مسئولیت و جبران خسارت در نظر گرفته است. موضوعی که در بر خلاف ماده ۳۳۳^۲ و ۳۳۴^۳ قانون مدنی که در آن شرط تقصیر را صرفاً آگاهی صاحب اموال را ملاک قرار داده است. (بابایی و دیگران، ۱۴۰۱)

۵- تعریف بیمه مسئولیت مدنی

قراردادهای بیمه براساس طبیعت تعهدهای قراردادی بیمه گر و بیمه گذار به بیمه خسارت و بیمه اشخاص تقسیم می‌شود: در بیمه خسارتهای، تعهدهای بیمه گر با توجه به خسارتهای وارده متفاوت خواهد بود. در واقع هدف بیمه خسارتهای حفظ سقف دارایی بیمه گذار است و چنانچه این دارایی به لحاظ صدمه به اموال بیمه گذار یا افزایش بدهی او به واسطه مسئولیت در مقابل ثالث کاهش یابد بیمه گر مکلف خواهد بود کاهش دارایی را ترمیم کند. در مقابل بیمه اشخاص معمولاً ارتباطی به میزان دارایی بیمه گذار

^۱ ماده ۳ قانون مسئولیت مدنی: دادگاه میزان زیان و طریقه و کیفیت جبران آن را با توجه به اوضاع و احوال قضیه تعیین خواهد کرد جبران زیان را به صورت مستمری نمی‌شود تعیین کرد مگر آنکه مدیون تامین مقتضی برای پرداخت آن بدهد یا آنکه قانون آن را تجویز نماید.

^۲ ماده ۳۳۳ قانون مدنی: صاحب دیوار یا عمارت یا کارخانه مسئول خساراتی است که از خراب شدن آن وارد می‌شود مشروط بر این که خرابی در نتیجه عیبی حاصل گردد که مالک مطلع بر آن بوده و یا از عدم مواظبت او تولید شده است.

^۳ ماده ۳۳۴ قانون مدنی: مالک یا متصرف حیوان مسئول خساراتی نیست که از ناحیه آن حیوان وارد می‌شود مگر این که در حفظ حیوان تقصیر کرده باشد لیکن در هر حال اگر حیوان به واسطه عمل کسی منشاء ضرر گردد فاعل آن عمل مسئول خسارات وارده خواهد بود.

و کسر دارایی او در پی بروز خطر موضوع بیمه ندارد و بیمه گر متعهد می‌شود در صورت بروز حادثه مبلغی را به بیمه‌گذار یا ذینفع بپردازد. (الماسی و انیسی، ۱۳۹۵) در بیمه مسئولیت مدنی، شرکت بیمه مربوطه، در ازای دریافت حق بیمه تعهد می‌کند که خسارت ناشی از تخلف مدنی فرد عامل را به عهده گیرد. به عبارتی بیمه مسئولیت مدیر اماکن ورزشی نوعی از بیمه مسئولیت مدنی می‌باشد که بیمه‌گذار در قبال استفاده کنندگان و مراجعه کنندگان به این اماکن از آن بهره مند می‌شوند. به این معنی که اگر در اثر اهمال و قصور بیمه‌گذار در رعایت نمودن اصول حفاظتی و ایمنی اماکن ورزشی، خسارت جانی به ورزشکاران و استفاده کنندگان وارد شود شرکت بیمه گر پس از احراز مسئولیت بیمه‌گذار و در صورت نیاز به رای مراجع قضایی، نسبت به پرداخت خسارت تا سقف تعهدات خریداری شده اقدام می‌نماید. در این نوع از بیمه نامه‌ها، بیمه‌گذار با اعلام میزان ظرفیت تماشاگران حوادث احتمالی وارده به این افراد که عمدتاً اجتناب‌ناپذیر است تحت پوشش قرار می‌دهد. این نوع از بیمه نامه‌ها، همانگونه که از نامشان پیداست صرفاً تعهدات مرتبط با خسارات وارده به تماشاگران را تحت پوشش قرار خواهد داد و نه کارکنان یا کارمندان اماکن ورزشی را. در این خصوص بیمه‌گذار می‌تواند علاوه بر این نوع بیمه نامه، بیمه افراد ثالث خارج از اماکن ورزشی را که ممکن است صدماتی به اشخاص ثالث وارد آید بیمه نمایند. در بیشتر مسابقات مهم ورزشی بالاخص مسابقات به اصطلاح داربی، هیجان ناشی از مسابقات، در حین انجام مسابقات ورزشی، از درون اماکن به بیرون اماکن با پرتاب اشیاء سخت یا مواد منفجره نیز کشیده می‌شود که تاثیر این نوع بیمه نامه (ثالث به تعداد کافی برای اشخاص متضرر) عیان خواهد شد.

۶- عوامل موثر در بیمه مسئولیت مدنی مدیر اماکن ورزشی

شرکت‌های بیمه برای سود بیشتر از امور بیمه‌ای خود که بر مبنای ضریب بروز حوادث پیش بینی می‌شود آیت‌هایی را در نظر می‌گیرند که بار مالی احتمالی وارد شده بر خود را کاهش بدهند. بطور مثال تعیین مواردی از حادثه به دلیل ریسک بالا در بروز خطر، شرکت‌های بیمه برای تحت پوشش قرار دادن آنها، به نسبت دیگر موارد بیمه‌ای هزینه‌ای بیشتر از بیمه‌گذار مطالبه می‌نمایند که برای نمونه می‌توان به بیمه‌های مسئولیت پزشکان، مهندسين یا . . . اشاره نمود. تعداد تماشاگران حاضر در ورزشگاه‌ها، منطقه‌ای یا ملی یا بین‌المللی بودن یک مسابقه، نوع ورزش مورد مسابقه، فصل برگزاری مسابقه، زمان برگزاری مسابقه اعم از شب یا روز، دور یا نزدیکی محل برگزاری مسابقه به مناطق مسکونی یا تجهیزات و وسایل خدماتی که امکان بروز تنش و ورود خسارت به اموال در آن محتمل می‌باشد و دیگر عوامل موثر در افزایش ضریب ریسک بیمه گر می‌توان بدان اشاره نمود. بررسی تاثیر کنجکاوی ورزشی تماشاگران بر حضور آنها در ورزشگاه در مقاله «جانباز و رنجبر» نشان می‌دهد که امروزه هواداران و تماشاگران یکی از منابع اصلی درآمد و همچنین یکی از عوامل موفقیت در ورزش می‌باشد و حضور آنها در استادیوم‌های ورزشی می‌تواند به پیشرفت و موفقیت در ورزش کمک شایانی داشته باشد و بی شک

مهمترین بخش یک رویداد ورزشی، حضور تماشاگران در ورزشگاه است. نتایج پژوهش نشان داد که کنجکاوای ورزشی تاثیر مثبت و معنی داری بر حضور تماشاگران در ورزشگاه دارد که در این تاثیرگذاری به ترتیب اطلاعات خاص با بارعاملی ۰/۷۰، اطلاعات عمومی با بارعاملی ۰/۴۸ و اطلاعات تسهیلات ورزشی با بارعاملی ۰/۴۸ بیشترین نقش را داشتند. (جانباز و رنجبر، ۱۴۰۱) علاوه بر موارد فوق الذکر موثر در افزایش میزان ریسک بیمه‌گذار و تاثیر آن بر هزینه بیمه بیمه‌گران (مدیر یا مدیران اماکن ورزشی)، موضوعات مورد نظر برای تخریب‌گران که در اصطلاح به وندال و وندالیسم معروف می‌باشد متعدد و متنوع است و به ترتیب فراوانی‌های مشاهده شده در مناطق مختلف از شعارنویسی و خط کشی بر روی دیوارها، میز و صندلی و درخت تا تخریب تلفن‌های عمومی، پاره کردن صندلی اتوبوس، تخریب کتب و مجلات کتابخانه، تخریب فضای سبز مخصوصا اموال پارک‌ها و مکان‌های فرهنگی و ورزشی و شکستن نرده خیابان‌ها، پل‌ها و معابر عمومی، شکستن لامپ خیابان‌ها و تخریب اتومبیل‌های شخصی را شامل می‌شود. طبق تحقیقات انجام شده، میزان بیماری افسردگی و پرخاشگری در گروه تخریب‌گراها به مراتب بیش از گروه غیر تخریب‌گراها بوده است، به طوری که بالغ بر ۷۰ درصد تخریب‌گرهای تهران به بیماری پرخاشگری و حدود ۶۷ درصد آن‌ها به بیماری افسردگی دچار بوده‌اند. قریب به ۶۰ درصد از مددجویان تخریب‌گراها مورد مطالعه تجربی، سابقه تنبیه بدنی در مدرسه و بیش از نیمی از آن‌ها تجربه فرار از مدرسه را داشته‌اند. حدود نیمی از تخریب‌گراها، والدین خود را بی‌بندوبار و سهل‌انگار تلقی می‌کرده و حدود نیمی از آنها، احساس ستیز با والدین خود داشته‌اند. (سامی و نجفی‌توانا، ۱۳۹۷) بر اساس نظر لویسکو (۲۰۱۱) فرایند تأمین امنیت رویدادهای ورزشی با تجزیه و تحلیل ریسک‌های بالقوه تهدیدکننده آنها شروع می‌شود و موفقیت عملیات به نحوه ارزیابی مسئولان و دست‌اندرکاران رویداد از ریسک‌های موجود بستگی دارد. از سوی دیگر هال (۲۰۱۰) گزارش کرده است که مسئولان ورزشگاه‌های فوتبال انگلستان به صورت گسترده فرایند ارزیابی ریسک ورزشگاه را انجام می‌دهند تا بدین طریق ریسک‌ها، تهدیدها و نیز نقاط آسیب‌پذیر ورزشگاه‌ها را شناسایی کنند. «به عقیده هال و همکاران (۲۰۱۲) تأمین امنیت رویدادهای ورزشی به همکاری و مشارکت افراد و نهادهای مختلف نیاز دارد و سازمانهای ورزشی و نهادهای برگزارکننده رویدادهای ورزشی باید بین برنامه ریزان و مجریان برنامه‌ها، خط‌مشی‌ها و اقدامات امنیتی رابطه کاری خوبی برقرار کنند. ایجاد مرکز فرماندهی و تعیین دقیق سلسله مراتب فرماندهی در مدیریت ارتباطات باید مدنظر قرار گیرد.» (همتی نژاد و دیگران، ۱۳۹۵) عواملی همچون مدیریت ریسک و بحران، مدیریت ارتباطات و تعاملات، کیفیت خدمات روز مسابقه در ورزشگاه و اقدامات فرهنگی زیرمجموعه‌های مدیریت و برنامه ریزی مسابقات فوتبال است که بصورت مستقیم و یا غیرمستقیم با امنیت ورزشگاه‌ها در روزهای برگزاری مسابقات و حتی احساس امنیت افراد حاضر در ورزشگاه (امنیت روانی) در ارتباط است و توجه به آن‌ها می‌تواند در کوتاه مدت و در بلند مدت جو ورزشگاه‌های فوتبال را از نظر امنیتی ارتقا بخشد. (همتی نژاد و دیگران، ۱۳۹۴)

۷- متغیر بودن میزان مطالبه بیمه گر از بیمه گذار در ورزش‌های متفاوت و تاثیر آن بر هزینه‌های مدیر اماکن ورزشی

در مسابقات متعدد و متنوعی که در دنیا برگزار می‌شود میزان هیجان و بروز خطر در آنها به نسبت با یکدیگر متفاوت می‌باشد. در مسابقاتی که تراکم تماشاگران و هیجان آن نسبت مستقیم با درگیری فیزیکی ورزشکاران با هم مانند کشتی یا ورزش‌های رزمی دارد، پیش بینی میزان خسارت وارده بالطبع نسبت به همان شرایط با کاهش هیجان یا درگیری فیزیکی بین ورزشکاران مانند مسابقات تنیس و میمبلدون، دیویس یا اپن فرانسه امری محتمل است. البته ذکر این نکته هم لازم است که میزان فرهنگ تماشاگران در مسابقات با یکدیگر متفاوت است. با جمع بندی موارد بسیار متنوع و متغیرهای فراوان، میزان و هزینه بیمه در نظر گرفته شده از طرف بیمه گر که هزینه‌ای برای مدیر اماکن ورزشی وارد می‌نماید می‌تواند در تعداد افراد موضوع بیمه از طرف بیمه گذار موثر واقع شود. بطور مثال، طی بررسی و تحقیق «همتی نژاد و دیگران» در نقش امنیت در فوتبال که بالطبع سبب کاهش ریسک بیمه گر می‌گردد «برنامه ریزی خوب دست‌اندرکاران برگزاری مسابقه فوتبال و نیز مدیریت درست مدیران ورزشگاه ها، از طریق افزایش رضایتمندی تماشاگران و جلوگیری از رفتارهای خشونت آمیز آن ها، ارتقای امنیت فوتبال را در بر خواهد داشت.» (همتی نژاد و دیگران، ۱۳۹۴)

۸- مدیر یا مدیران اماکن ورزشی

قبل از آنکه به بررسی مسئولیت مدنی ناشی از اتفاقات ورزشی پرداخته شود باید تعریف درستی از مدیر یا مدیران اماکن ورزشی صورت گرفته باشد. «منظور از مدیر، کسی است که در استخدام مالک بوده و وظیفه مدیریتی را در آن مکان بر عهده داشته باشد. نوع رابطه استخدامی در تعیین و شناسایی مدیر، موکول به پذیرفته شدن آن سمت، از طرف فرد می‌باشد. تعیین مدیر برای اماکن ورزشی به معنای عدم مسئولیت مالک یا کسی که او را به این سمت منصوب کرده است نمی‌باشد.» (آقایی نیا، ۱۳۹۹: ۱۷۲)

در ورزش، مدیران به دو دسته مدیران ورزشی و مدیران غیر ورزشی تقسیم می‌شوند. مدیران ورزشی به مدیرانی اطلاق می‌شود که به طور مستقیم با ورزشکاران در زمینه ورزشی و کسب موفقیت ارتباط مستقیم دارند. از قبیل سرمربی، مربی، مدیر تدارکات تیم‌ها و دسته دوم از مدیران که به مدیر غیرورزشی اطلاق می‌شود که ارتباط مستقیم یا غیر مستقیم با ورزشکاران ندارند بلکه وظیفه اصلی آنها اقدامات لازم و بطور مستقیم جهت برگزاری مسابقات ورزشی و هماهنگی با دیگر ارگان‌های موثر از شروع تا خاتمه مسابقه یا مسابقات می‌باشد. از قبیل مدیران استادیوم ها و سالن‌های ورزشی، اسپانسرها حسب موضوع قرارداد یا . . . می‌باشد که این دسته از مدیران که وظیفه و مسئولیت برگزاری مسابقات را بر عهده دارند موضوع اصلی مقاله می‌باشند. آنچه از نتایج گزارش‌ها و تحقیقات داخل و خارج نشان می‌دهد با همه آگاهی بخشی‌ها هنوز در برخی از حیطه‌های مراقبتی و ایمنی تعدادی از مدیران ورزشی

فاقد آگاهی لازم حقوقی و مسئولیت مدنی در زمینه‌های مختلف ورزشی هستند. از طرفی دیگر افزایش سطح آگاهی از مسئولیت‌های قانونی مدیران ورزشی، باعث کاهش آسیب‌های ورزشی و رعایت حیطه‌های مراقبتی، رعایت استانداردهای ساخت و ساز ورزشی می‌گردد. همچنین ارتباط معناداری بین حیطه بازدید و بررسی از وسایل ورزشی و میزان توانمندی علمی - تخصصی مدیران اماکن ورزشی وجود ندارد که در تحقیق مزبور، ضمن بررسی مسئولیت‌های مدیر یا مدیران اماکن ورزشی، به موضوع اتفاقات پیش بینی نشده برای تماشاگران توجهی نشده است. (حقیقی و دیگران، ۱۳۹۸)

۹- علل حوادث ناشی از حضور در اماکن ورزشی برای تماشاگران

اتفاقات پیش بینی نشده برای تماشاگران در مسابقات می‌تواند منجر به بروز حوادث ناگوار گردد. با بررسی نتایج یک تحقیق در مورد استادیوم‌های فوتبال، «ساختار نامناسب ورزشگاه مهمترین عاملی است که باعث نارضایتی و بروز واکنش‌های رفتاری نامناسب تماشاگران و ایجاد ناامنی می‌شود. پس از عامل زیرساخت‌ها، دومین عامل اصلی مؤثر بر امنیت ورزشگاه‌ها، حفاظت فیزیکی است که به اقدامات حفاظتی مختلف جهت محافظت از ورزشگاه‌های فوتبال، ساختمانها و اماکن و نیز تجهیزات آنها در برابر عملیات تخریب و خرابکاری اطلاق می‌شود و متشکل از عامل‌های فرعی کنترل ورودی‌ها، محیط داخلی، محیط پیرامونی و مواد سمی و شیمیایی ورزشگاه است. به عقیده محققان محافظت از اماکن ورزشی در برابر مواد سمی و خطرناک نیز می‌تواند بخشی از برنامه‌های امنیت ورزشگاه‌ها باشد. سومین عامل اصلی مؤثر بر امنیت ورزشگاه عامل برنامه ریزی و مدیریت مسابقه بود که منظور از آن اتخاذ روش‌هایی است که به صورت مستقیم و غیرمستقیم به کنترل بهتر جمعیت حاضر در ورزشگاه و افزایش امنیت کمک می‌کند و اجرای آنها اغلب به عهده مسئولین ورزشگاه‌ها و سازمان دهندگان لیگ‌های ورزشی است. این عامل شامل چهار عامل فرعی به نام‌های «مدیریت ریسک و بحران»، «مدیریت ارتباطات و تعاملات»، «کیفیت خدمات روز مسابقه» و نیز «اقدامات فرهنگی» است. برخی محققان بر این باورند که عدم توجه به مدیریت و برنامه ریزی در برگزاری مسابقات ورزشی ممکن است به بی نظمی تماشاگران و ایجاد ناامنی در ورزشگاه و وقوع بحران منجر شود. چهارمین عامل اصلی مؤثر بر امنیت ورزشگاه‌های فوتبال ایران پرسنل و کارکنان است. منظور از آن همه کارکنان (دائمی و موقت) حاضر در ورزشگاه‌های فوتبال جهت برگزاری مسابقات فوتبال است و شامل پرسنل امنیتی (نیروهای نظامی و انتظامی) و غیرامنیتی (کارکنان ورزشگاه و هیأت فوتبال، نیروهای آتش نشانی، اورژانس، نیروهای داوطلب و غیره) است.» (همتی نژاد و دیگران، ۱۳۹۵). در یک تقسیم‌بندی می‌توان منشاء حوادث را به چهار گروه تقسیم بندی نمود:

۱-۹- منشاء انسانی (بصورت مستقیم)

در این نوع دسته بندی، حوادث اتفاق افتاده توسط نیروی انسانی به عمد یا سهوا ایجاد می‌شود. این منشاء خود به دو دسته قصور مدیران اماکن ورزشی و قصور تماشاگران تقسیم می‌شود:

عدم بازدیدهای دوره‌ای، خودداری یا عدم دقت در نصب تجهیزات متناسب با برگزاری مسابقات در جهت تامین ایمنی و امنیت تماشاگران، عدم نصب تابلوهای هشدار و . . . کلیه مواردی که به نحوی اطلاع رسانی به تماشاگران را تسهیل نماید صورت نپذیرد قصور مدیران را شامل می‌شود.

درگیری‌های فیزیکی، پرتاب اشیاء از قبیل بطری‌های آب و نوشابه، تخریب صندلی‌های اماکن و پرتاب آنها، مواد منفجره و . . . از انواع حوادث منجر به صدمه با منشا انسانی توسط تماشاگران هستند. شدت تاثیر این حوادث، در حساسیت و هیجان ناشی از آن، ارتباط مستقیم دارد. نمونه هایی از این حوادث در بندهای ۱-۲، ۱-۳، ۱-۴، ۱-۵ بخش مقدمه مقاله اشاره شده است.

۲-۹- منشاء سازه‌ای یا تاسیساتی (بصورت غیر مستقیم)

در این نوع دسته بندی، حوادث صورت گرفته بدون دخالت مستقیم نیروی انسانی و به سبب عواملی که ناشی از قصور افرادی غیر از مدیران اماکن ورزشی از قبیل مهندسین طراح یا ساخت در مقام طرف قرارداد مالک به عنوان کارفرما، عمر مفید بنا یا امواج دینامیکی (معروف به موج مکزیکی) توسط تماشاگران که تاثیر منفی در عملکرد سازه از لحاظ ایستایی، حسب عدم اعمال این نوع عوامل دینامیکی در محاسبات فنی صورت می‌پذیرد. نمونه‌ای از این اتفاقات در بندهای ۱-۱ و ۱-۶ بخش مقدمه اشاره شده است.

۳-۹- حوادث قهری و غیر مترقبه

در این نوع دسته بندی، حوادث پیش آمده ناشی از عوامل قهری و حوادث غیر مترقبه طبیعی چون زلزله و رعد و برق بالاخص برای اماکن ورزشی روباز حادث می‌شود. در این خسارت، شدت این حوادث با مقاومت سازه‌ای نسبت معکوس دارد و متعاقبا هر چه مقاومت سازه‌ای یا تدابیر لازم در مهار این عوامل بالاخص در تاسیسات الکتریکی بیشتر باشد خسارات جسمی وارده به آن نیز کمتر خواهد بود.

۴-۹- منشاء انسانی (تاثیر مستقیم) - سازه‌ای (تاثیر غیر مستقیم انسانی)

گاه با تلفیق منشاء انسانی و سازه‌ای بصورت توأمان، حوادث اتفاق افتاده شامل هر دو دسته می‌شود. عدم بازدیدهای دوره‌ای توسط مدیر یا مدیران اماکن ورزشی و عدم اطلاع به مهندس محاسب پروژه یا پیمانکار مربوطه، در دوره تحویل موقت و یا پس از آن، مشورت و ارجاع امر به متخصصان ذیصلاح که متعاقبا سبب بروز حوادث جانی-مالی گردد، نوک اتهام و مسئولیت مدنی در وهله اول بر عهده مدیر یا

مدیران مقصر از عدم اطلاع رسانی و یا ناآگاه و در وهله دوم در صورت اثبات عدم اجرای صحیح نقشه‌های اجرایی بر طبق مشخصات فنی قید شده در نقشه‌های مصوب یا عدم محاسبات صحیح مهندسی بر عهده مهندسین مشاور (طراح) و یا پیمانکار مجری طرح مربوطه، که مسئولیت طراحی یا اجرای پروژه را بر عهده داشته اند می‌باشد.

۱۰- استنادات قانونی

آنچه در این بخش می‌توان بدان پرداخت، بررسی عنصر قانونی در تبیین مسئولیت مدنی در قبال تماشاگران برگرفته شده از قانون مسئولیت مدنی و قانون مجازات اسلامی می‌باشد.

۱- اصلی ترین منبع قانونی جهت مطالبه حقوق ناشی از خسارت در اماکن ورزشی، ماده یک قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹ می‌باشد که هر گونه لطمه به جان یا سلامتی یا مال یا آزادی یا حیثیت یا شهرت تجاری که موجب ضرر مادی یا معنوی گردد مورد تاکید قرار گرفته است.

۲- در تبصره ماده ۱۴^۱ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، از احراز رابطه علیت بین فعل شخص حقوقی و خسارت وارده بحث به میان آمده است بدین معنی که فعل شخص اعم از عمدی یا غیرعمدی یا به مباشرت یا تسبیب در صورت احراز رابطه علیت مستحق دیه و خسارت وارده قابل مطالبه تشخیص داده شده است.

۳- در ماده ۱۴۳^۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، شخص حقوقی در صورتی دارای مسئولیت کیفری است که نماینده قانونی شخص حقیقی به نام یا در راستای منافع آن مرتکب جرمی شود. جرم اشاره شده در این ماده، در خصوص مسئولیت مدنی، اعم از جنایت غیرعمدی یا خطای محض می‌باشد. آثار این جنایات که از آن به مسئولیت مدنی در امور مربوط به اماکن ورزشی منصرف می‌گردد حاکی از تاکید بر جرم انگاری آن و ارتباط آن با شدت جرم ارتكابی و نتایج زیان بار آن می‌تواند به یک تا دو مورد از موارد مورد اشاره در ماده ۲۰^۳ قانون مجازات اسلامی محکوم گردد.

^۱ ماده ۱۴ قانون مجازات اسلامی: ...تبصره- چنانچه رابطه علیت بین رفتار شخص حقوقی و خسارت وارد شده احراز شود دیه و خسارت، قابل مطالبه خواهد بود. اعمال مجازات تعزیری بر اشخاص حقوقی مطابق ماده (۲۰) خواهد بود.

^۲ ماده ۱۴۳ قانون مجازات اسلامی: در مسئولیت کیفری اصل بر مسئولیت شخص حقیقی است و شخص حقوقی در صورتی دارای مسئولیت کیفری است که نماینده قانونی شخص حقوقی به نام یا در راستای منافع آن مرتکب جرمی شود. مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی مانع مسئولیت اشخاص حقیقی مرتکب جرم نیست.

^۳ ماده ۲۰ قانون مجازات اسلامی: در صورتی که شخص حقوقی براساس ماده (۱۴۳) این قانون مسئول شناخته شود، با توجه به شدت جرم ارتكابی و نتایج زیانبار آن به یک تا دو مورد از موارد زیر محکوم می‌شود، این امر مانع از مجازات شخص حقیقی نیست: الف- انحلال شخص حقوقی ب- مصادره کل اموال پ- ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی یا اجتماعی به طور دائم یا حداکثر برای مدت پنج سال ت- ممنوعیت از دعوت عمومی برای افزایش سرمایه به طور دائم یا حداکثر برای مدت پنج سال ث- ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری حداکثر برای مدت پنج سال ج- جزای نقدی چ- انتشار حکم محکومیت به

۴- در ماده ۵۱۷^۱ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲، به ضمان افرادی که سبب اقوی از مباشر هستند اشاره شده است. بدین ترتیب که اگر عمل غیر مجاز از قبیل محاسبه اشتباه در طراحی اماکن ورزشی از قبیل سازه، تاسیسات برقی یا مکانیکی که قابل انتساب به کارفرما یا متولی یا مدیر اماکن ورزشی نباشد این ضمان منتفی و کسی که عمل مذکور مستند به فعل اوست ضامن است. این صراحت قانونگذار شامل افراد موضوع بندهای ۱ و ۶ مقدمه می‌گردد.

۱۱- علل نیاز به بازنگری و تدوین قوانین جدید با محوریت قانون مسئولیت مدنی

با توجه به ماده یک قانون مسئولیت مدنی مبنی بر جبران خسارت بصورت مطلق و بدون توجه به در نظر گرفتن دیگر عوامل موثر در بروز خسارت و تطبیق آن با بند سوم ماده ۴^۲ همین قانون، مبنی بر تسهیل ایجاد زیان توسط زیان دیده که از عوامل اختیاری تخفیف میزان جبران خسارت زیان رساننده توسط مرجع قضایی می‌باشد این نتیجه حاصل می‌شود که رفتار زیان دیده می‌بایست در راستای ایجاد خسارت بوده باشد به عبارتی اگر چنانچه رفتاری در محیط ورزشی موضوع این مقاله از قبیل بروز هیجانان ورزشی ناشی از برگزاری مسابقات به وقوع بپیوندد اطلاق موضوع بنده سه ماده چهار این قانون عملاً بی فایده و غیرموثر خواهد بود. حال با فرض آنچه عنوان گردید چگونه می‌توان نسبت به اعمال ماده یک قانون مسئولیت مدنی در قبال مدیر یا مدیران اماکن ورزشی در معنی اخص و دیگر افراد جامعه در معنی اعم که در آن فعل زیان دیده خارج از بند سه ماده چهار می‌باشد و انتساب آن فعل ناشی از بی احتیاطی در قبال مسئول دانستن این دسته از مدیران را تشریح نمود؟ شاید در جواب، مسئولیت مدیر یا مدیران اماکن ورزشی در قبال تماشاگران را در صورت عدم اطلاق بند سه ماده چهار همین قانون مطلق دانست ولی نکته حائز اهمیت این می‌باشد که در بیشتر موارد، اتفاقات ایجاد شده خارج از دایره پیش بینی مدیر یا مدیران اماکن ورزشی حتی با اعمال کلیه تدابیر لازمه می‌باشد. برای نمونه می‌توان با موج مکزیکی

وسيله رسانه ها، تبصره- مجازات موضوع این ماده، در مورد اشخاص حقوقی دولتی و یا عمومی غیر دولتی در مواردی که اعمال حاکمیت میکنند، اعمال نمی‌شود.

^۱ ماده ۵۱۷ قانون مجازات اسلامی: اگر مالک یا کسی که عهده دار احداث ملکی است بنایی را به نحو مجاز بسازد یا بالکن و مانند آن را با رعایت نکات ایمنی و ضوابط فنی که در استحکام بنا لازم است در محل مجاز احداث کند و اتفاقاً موجب آسیب یا خسارت گردد، ضامن نیست. تبصره- اگر عمل غیرمجاز به گونه ای باشد که نتوان آن را به مالک مستند نمود مانند آنکه مستند به مهندسان دیربط ساختمان باشد ضمان از مالک منتفی و کسی که عمل مذکور مستند به اوست ضامن است.

^۲ ماده ۴ قانون مسئولیت مدنی: دادگاه میتواند میزان خسارت را در مورد زیر تخفیف دهد- ۱. هر گاه پس از وقوع خسارت وارد کننده زیان به نحو موثری به زیان دیده کمک و مساعدت کرده باشد- ۲. هر گاه وقوع خسارت ناشی از غفلی بود که عرفاً قابل اغماض باشد و جبران آن نیز موجب عسرت و تنگدستی واردکننده زیان شود- ۳. وقتیکه زیان دیده به نحوی از انحاء موجبات تسهیل ایجاد زیان را فراهم نموده یا به اضافه شدن آن کمک و یا وضعیت وارد کننده زیان را تشدید کرده باشد.

که رفتاری توأم با بلند شدن و نشستن متوالی تماشاگران حاضر در استادیوم‌ها یا سالن‌های با ظرفیت کامل می‌باشد اشاره نمود که نتیجه آن بروز تنش‌های دینامیکی در سازه‌های این استادیوم‌ها یا سالن‌ها می‌باشد که تا قبل از جام جهانی ۱۹۸۶ مکزیک قابل پیش بینی نبود. در این نوع رفتار، علیرغم اینکه تماشاگران در جای خود نشسته اند با بلند شدن و نشستن متوالی، انرژی پتانسیل خود را ضمن تبدیل به انرژی جنبشی به سکوها منتقل می‌کنند. در طراحی سازه‌ها به فراخور نوع ورزش و فرهنگ و هیجانات آن مسابقه، نیاز به طراحی ویژه و اعمال کلیه نیروهای موثر در ایستایی سازه می‌باشد. حال اگر چنانچه تا قبل از ۱۹۸۶ نسبت به رفتار سازه در قبال این نیروها (موج مکزیکی) مطالعاتی انجام نگرفته بوده باشد و استادیومی دچار حادثه گردد چگونه می‌توان به استناد ماده یک قانون مسئولیت مدنی که در آن بی احتیاطی را ملاک جبران خسارت قلمداد نموده است مقصر جلوه داد؟ شاید بتوان از بی احتیاطی اشاره شده در این ماده به مواد ۹۵۲^۱ قانون مدنی با عنوان تفریط که در آن ترک عملی که به موجب متعارف و تبصره ماده ۱۴۵^۲ قانون مجازات اسلامی با عنوان بی‌مبالاتی که در آن با ترک فعل از قانون محقق می‌شود نام برد. ولی با دقت نظر در این ماده شناخت و علم مبنای این دو ماده می‌باشد، اما اگر چنانچه در آن عرف یا علم و شناختی وجود نداشته باشد چگونه می‌توان انتساب تفریط و بی‌مبالاتی را بدان اطلاق بخشید؟

آنچه مبنای رسیدگی قضایی می‌باشد این است که مرجع رسیدگی کننده صرفاً در قوانین موضوعه بالاخص قانون مجازات اسلامی می‌بایست نسبت به صدور رای اقدام نماید هر چند قوانین ناقص باشند. از طرفی با توجه به فنی بودن موضوع، ارجاع امر به مراجع ذیصلاح منجمله کارشناس رسمی دادگستری در جهت تشخیص آنچه مطابق ضوابط نبوده است میسر خواهد بود. اما در ارایه گزارش‌های کارشناسی بالاخص در گزارش‌های هیاتی با مبنا قرار گرفتن گزارش‌های قبلی، به دلیل عدم تبعات انتظامی برای کارشناسان که اختلاف فاحش با آن نداشته باشد موضوع با مسامحه مورد اظهار نظر قرار می‌گیرد. چاره کار صرفاً در تدوین قوانین نظارتی در قالب آیین نامه‌ها به عنوان زیرمجموعه قانون مسئولیت مدنی در هر رشته ورزشی متناسب با اقتضات و استانداردهای بین‌المللی آن ورزش می‌باشد. موضوعی که از سال ۱۳۳۹ مورد توجه قانونگذار واقع نگردیده است. مواردی از قبیل نظریه کارشناسی و . . . می‌تواند

^۱ ماده ۹۵۲ قانون مدنی: تفریط عبارت است از ترک عملی که به موجب قرارداد یا متعارف برای حفظ مال غیر لازم است.
^۲ ماده ۱۴۵ قانون مجازات اسلامی: تحقق جرائم غیرعمدی، منوط به احراز تقصیر مرتکب است. در جنایات غیرعمدی اعم از شبه عمدی و خطای محض مقررات کتاب قصاص و دیات اعمال می‌شود. تبصره- تقصیر اعم از بی احتیاطی و بی‌مبالاتی است. مسامحه، غفلت، عدم مهارت و عدم رعایت نظامات دولتی و مانند آنها، حسب مورد، از مصادیق بی احتیاطی یا بی‌مبالاتی محسوب می‌شود.

مستند علم قاضی قرار بگیرد به عبارتی طریقت دارد تا موضوعیت و همچنین در ماده ۲۵۷^۱ آیین دادرسی مدنی علیرغم اختیاری بودن امر کارشناسی به نظر دادگاه ولی به دلیل فنی بودن نظریه کارشناسی که از حوزه تخصص مرجع رسیدگی کننده خارج است و همچنین به استناد ماده ۲۶۵^۲ قانون آیین دادرسی مدنی، مبنی بر عدم تطابق نظر کارشناس با اوضاع و احوال و اختیار دادگاه در عدم ترتب بدان، چگونه می‌توان نسبت به رویه واحد در احقاق حقوق افراد بالاخص در موارد مشابه و در حداقل زمان ممکن اقدام نمود؟ بنظر می‌رسد چاره کار صرفاً در تدوین قوانین نظارتی در قالب آیین نامه‌ها به عنوان زیرمجموعه قانون مسئولیت مدنی در هر رشته ورزشی متناسب با اقتضانات و استانداردهای بین المللی آن ورزش می‌باشد. موضوعی که از سال ۱۳۳۹ مورد توجه قانونگذار در قانون مسئولیت مدنی، ارجاع به دیگر مواد قانونی موثر، واقع نگردیده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

مبنای نتیجه‌گیری این مقاله به استناد قوانین موضوعه کشور در قانون مجازات اسلامی و قانون مسئولیت‌های مدنی مصوب ۱۳۳۹ می‌باشد. با توجه به اینکه باشگاه‌های ورزشی به‌عنوان شخصیت حقوقی به ثبت می‌رسند و از زمان ثبت دارای شخصیت و متعاقباً مسئولیت‌های حقوقی متناظر با آن به آنها تعلق می‌گیرد^۳ قانونگذار، در تبصره ماده ۱۴ قانون مجازات اسلامی، رابطه علیت بین شخصیت حقوقی و خسارت وارده را مبنای دیه و خسارت محسوب نموده است. در ادامه در ماده ۲۰ همین قانون، جرایم قابل اعمال به وی در نتیجه مسئول شناخته شدن آنها را مورد تاکید قرار داده است. البته اعمال مجازات ماده ۲۰ همین قانون، بیشتر اینگونه تداعی می‌کند که در صورت عدم توجه شخصیت حقوقی به خطاها در جهت رفع نواقص از طرف مسئولین صلاحیت دار، می‌تواند بیشتر مصداق داشته باشد.

تاکید قانونگذار در حمایت از فرد یا افراد خسارت دیده در قانون ایران بالاخص در قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹، این فرضیه را به ثبوت می‌رساند که مسئولیت‌های مدیر یا مدیران اماکن ورزشی از قبل از مسابقات شروع و تا اتمام مسابقه و خروج آخرین نفر از اماکن ورزشی، مستمراً ادامه می‌یابد. در این راستا مدیر یا مدیران اماکن ورزشی، با توجه به تاکید مواد قانونی فوق الذکر، می‌بایست کلیه

^۱ ماده ۲۵۷ قانون آیین دادرسی مدنی: دادگاه می‌تواند راساً یا به درخواست هر یک از اصحاب دعوا قرار ارجاع امر به کارشناس را صادر نماید. در قرار دادگاه، موضوعی که نظر کارشناس نسبت به آن لازم است و نیز مدتی که کارشناس باید اظهار عقیده کند، تعیین می‌گردد.

^۲ ماده ۲۶۵ قانون آیین دادرسی مدنی: در صورتی که نظر کارشناس با اوضاع و احوال محقق و معلوم مورد کارشناسی مطابقت نداشته باشد، دادگاه به آن ترتیب اثر نخواهد داد.

^۳ ماده ۵۸۴ قانون تجارت: تشکیلات و موسساتی که برای مقاصد غیر تجاری تاسیس شده یا بشوند از تاریخ ثبت در دفتر ثبت مخصوصی که وزارت عدلیه معین خواهد کرد شخصیت حقوقی پیدا می‌کنند.

تمهیدات لازم جهت تامین امنیت جانی تماشاگران را فراهم آوردند و هر گونه قصور اعم از عمدی یا غیرعمدی، تبعات قانونی را در جهت جبران خسارت وارده به تماشاگران به همراه خواهد داشت. تماشاگران، بدون اینکه مسئولیتی در قبال کنترل و ایمنی سازه و یا حفاظهای ایمنی برای محافظت از آنان متوجه آنها باشد به سالن‌ها و ورزشگاه‌ها وارد می‌شوند به نوعی این پیش فرض مد نظر قانونگذار می‌باشد که متصدیان امر با تنظیم چک لیست ایمنی و امنیتی قبل از مسابقات ورزشی، اطمینان حاصل نموده اند. ولی اتفاقات چند سال اخیر فوق‌الذکر در بخش مقدمه، نشان می‌دهد که اقدام موثر و قابل اطمینانی از طرف مدیر یا مدیران ورزشی در آن سال‌ها صورت نگرفته بود. قانونگذار در مواد ۵ و ۶ قانون مسئولیت مدنی، مسئولیت‌هایی را برای فرد خاطی (قصور کننده) در جهت جبران آثار زیان وارده از حیث مدنی مد نظر گرفته است که بی تردید مسئولیت‌های این دسته از افراد را متذکر گردیده است. از دیگر عواملی که می‌توان در قصور مدیر یا مدیران اماکن ورزشی و متعاقبا تشدید میزان مجازات لحاظ نمود، قصور در هماهنگی با سازمانها و ادارت مربوطه از قبیل نیروی انتظامی، اورژانس می‌باشد. هماهنگی با نیروی انتظامی در تامین امنیت پایدار تماشاگران و حضور اورژانس در زمان برگزاری مسابقات جهت مداخله در امور پزشکی و حوادث پیش آمده برای تماشاگران، از نکات بسیار مهمی است که سبب کاهش توجه جرم از حیث جزایی، بر مدیر یا مدیران ورزشگاه‌ها خواهد شد و فقدان این موضوع از اسباب تشدید مجازات انتسابی، توجه جرم و خسارت به مسئولین مربوطه می‌باشد. با استناد به موارد فوق‌الذکر در مورد شناسایی خطای مدنی مدیر یا مدیران اماکن ورزشی در عدم تحقق موارد ایمنی یا حفاظتی که بحث تسبیب در ماده ۵۲۶^۱ قانون مجازات اسلامی هم بدان اشاره شده است حتمی می‌باشد. بالاخص انتساب این قصور در ماده ۵۲۹^۲ همین قانون هم مورد تاکید قانونگذار و الزام مرجع قضایی در اثبات می‌باشد.

با توجه به زمان تصویب قانون مسئولیت مدنی (۱۳۳۹) و اشرافیت افراد بر حقوق حاکمه و بالحق خود در زمان فعلی و به نسبت بیشتر از آن در دهه‌های آینده، جا دارد قانونگذار محترم، نسبت به تدوین زیرشاخه‌های قانون مسئولیت مدنی با لحاظ تفکیک در رخدادهای اجتماعی از قبیل مسابقات ورزشی، مسابقات علمی، تورهای گردشگری و... و تقسیم آن به زیرشاخه‌ها و دسته بندی بصورت تخصصی - علمی از قبیل ورزش‌های رزمی، مسابقات با توپ و... در جهت کاهش زمان رسیدگی در احقاق حقوق

^۱ هرگاه دو یا چند عامل، برخی به مباشرت و بعضی به تسبیب در وقوع جنایتی، تاثیر داشته باشند، عاملی که جنایت مستند به اوست ضامن است و چنانچه جنایت مستند به تمام عوامل باشد به طور مساوی ضامن می‌باشند مگر تاثیر رفتار مرتکبان متفاوت باشد که در این صورت هریک به میزان تاثیر رفتارشان مسوول هستند. در صورتی که مباشر در جنایت بیاختیار، جاهل، صغیر غیرممیز یا مجنون و مانند آنها باشد فقط سبب، ضامن است.

^۲ در کلیه مواردی که تقصیر موجب ضمان مدنی یا کیفری است، دادگاه موظف است استناد نتیجه حاصله به تقصیر مرتکب را احراز نماید.

متضرر، به دلیل ارجاع به امر کارشناسی و بالطبع نظرات متنوع کارشناسی و دیگر عوامل دخیل در دادرسی، اقدام مقتضی به عمل آورد.

منابع

- ۱- آقای نیاه، حسین. (۱۳۹۹). حقوق ورزشی، چاپ هفدهم، تهران، انتشارات میزان.
- ۲- آقای نیاه، حسین. (۱۳۷۸). مسئولیت کیفری ناشی از عملیات ورزشی. نشریه دانشکده حقوق و علوم سیاسی (دانشگاه تهران). شماره ۴۶.
- ۳- الماسی، نجاد علی و محمدعلی انیسی. (۱۳۹۵). مسئولیت مدنی و بیمه ورزشی، نشریه تحقیقات حقوق تطبیقی ایران و بین الملل، شماره ۳۴.
- ۴- امینی، عیسی و سمیرا محمدی نژاد. (۱۳۹۱). نقش تقصیر در مسئولیت مدنی و مقایسه آن با حقوق کامن لا. نشریه تحقیقات حقوق تطبیقی ایران و بین الملل. سال پنجم. شماره ۱۸.
- ۵- بابایی، علی، علیرضا رجب زاده اصطهباناتی و علیرضا مظلوم رهنی. (۱۴۰۱). تحلیل مسئولیت مدنی سبب و مباشر در نظام حقوقی. نشریه تحقیقات حقوق تطبیقی ایران و بین الملل. دوره ۱۵. شماره ۵۵.
- ۶- سانی‌خانی، ابراهیم. (۱۴۰۱). مسئولیت مدنی مربیان ورزشی در نظام حقوقی ایران. نشریه مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه. دوره هشتم. شماره ۲.
- ۷- جانباز، یاسر و محسن رنجبر. (۱۴۰۱). بررسی تاثیر کنجکاوای ورزشی تماشاگران بر حضور آنها در ورزشگاه. نشریه پژوهش‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی. سال سوم. شماره ۱۱.
- ۸- جعفری لنگرودی، محمدجعفر. (۱۳۹۰). ترمینولوژی حقوق، چاپ بیست و سوم، تهران، انتشارات گنج دانش.
- ۹- جلیلیان، فریبا و محبوبه رومیانی. (۱۳۹۷). مسئولیت مدنی در جامعه ورزشی در حقوق موضوعه ایران، نشریه قانون یار، پاییز ۱۳۹۷، شماره ۷.
- ۱۰- حقیقی، اصغر، مسعود نادریان جهرمی، یونس محمدزاده و اصغر نیک سرشت. (۱۳۹۸). تحلیل میزان آگاهی مدیران و مربیان ورزش از شاخص‌های مسئولیت مدنی در زمینه فعالیت‌های ورزشی. فصلنامه تحقیقات حقوق خصوصی و کیفری، شماره ۴۲.
- ۱۱- چلی، البرز. (۱۳۸۶). دیباچه‌ای بر حقوق ورزشی و قواعد عمومی حقوق جزا. چاپ دوم، تهران، انتشارات بامداد کتاب.
- ۱۲- صفایی، سیدحسین و رحیمی، حبیب‌اله. (۱۳۹۷). مسئولیت مدنی (الزامات خارج از قرارداد). چاپ یازدهم، تهران، انتشارات سمت.
- ۱۳- عباسیان، پیمان. (۱۴۰۰). حقوق ورزشی در ایران، نشریه فقه و حقوق معاصر، سال هفتم، شماره ۱۶.

- ۱۴- ویسته، عباس. (۱۳۸۳)، مبانی حقوقی بیمه مسئولیت مدنی مدیران ورزشی، نشریه پژوهشنامه بیمه، شماره ۷۶.
- ۱۵- همتی نژاد، مهرعلی، ترسی تیلور، محمدحسن قلی زاده و رسول فرجی. (۱۳۹۵). الویت بندی عوامل موثر بر امنیت ورزشگاه‌های فوتبال ایران با استفاده از روش تحلیل مراتبی. نشریه مدیریت ورزشی. شماره ۳۰.
- ۱۶- همتی نژاد، مهرعلی، محمدحسن قلی زاده، ترسی تیلور و رسول فرجی. (۱۳۹۵). نقش مدیریت و برنامه ریزی مسابقات فوتبال در امنیت ورزشگاه‌ها. نشریه مدیریت و توسعه ورزشی. شماره ۷.
- ۱۷- یوسفی صادقلو، احمد و مزگان نصیر. (۱۳۹۷)، مبانی مسئولیت مدنی ورزشکاران در مقابل اشخاص موضوع حقوق ورزش، نشریه تحقیقات حقوق خصوصی و کیفری، زمستان ۱۳۹۷، شماره ۳۸.
- ۱۸- یوسفی صادقلو، احمد و الهام رجبی. (۱۴۰۰)، مسئولیت مدنی در حقوق ورزشی، چاپ اول، تهران، دادگستری کل استان تهران.

The civil responsibility of the manager or managers of sports facilities towards the spectators

Soheil Ravagh Ardebilii *
Ahmad Yousefi Sadeghloo **

Abstract

The incidents that occurred in Iran's sports venues in recent years caused significant financial and life losses to the spectators. Spectators enter these places with the mindset that their safety and security during the match is guaranteed. In this article, while examining the responsibilities of the manager or managers of sports venues as a part of those responsible for organizing sports competitions towards the spectators, it is examined from the legal aspect by considering the non-contractual responsibilities derived from the laws of Islamic punishment and civil responsibility. However, it seems that the formulation of special rules or regulations with the conditions of holding each match is vital and necessary to reduce the loss of life or money caused by the negligence of the manager or managers of sports venues towards the spectators. In particular, the current civil law of Iran approved in 1339 is appropriate to the present time, where the progress and techniques at that moment and with those new laws are not changing, changing and shaping. In order to compile this article, reports, expert documents and legal or judicial medicine that the scope and limits of negligence of the manager or managers of sports venues that the result has become in relation to the audience due to the personality of the events or the future of damaging the collective conscience or preserving Is. The general order of the society was not in the conditions.

Key Words

Sport places, Damage, Manager of sports facilities, civil responsibility.

* MA. Student Of Private Law in Islamic Azad University, Science And Research Branch, Tehran, Iran .
(Corresponding Author). Soheil.ravaghi@srbiau.ac.ir

** Assistant Prof in Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran.
ahmadyousefisadeghloo2021@iau-tnb.ac.ir